

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างพันธมิตรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่

นางสาวรัชนิกร ทองทิพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3289-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE USE OF INTERNET FOR ALLIANCE BUILDING IN NEW SOCIAL MOVEMENTS

Miss Ratchaneekorn Thongthip

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Government
Department of Government
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2005
ISBN 974-14-3289-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างพันธมิตรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่

โดย

นางสาวรัชนิกร ทองทิพย์

สาขาวิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

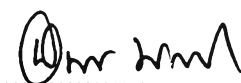
รองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว

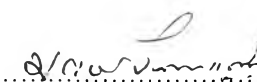
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ ลีम्मณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว)

..... กรรมการ
(ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง)

รัชนิกร ทองทิพย์ : การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างพันธมิตรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม
แนวใหม่. (THE USE OF INTERNET FOR ALLIANCE BUILDING IN NEW SOCIAL
MOVEMENTS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว, 175 หน้า.
ISBN 974-14-3289-5.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างพันธมิตรของขบวนการ
เคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ (www.thaingo.org)
โดยมีสมมติฐานว่าองค์กรพัฒนาเอกชนใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการสร้างวาทกรรมเพื่อระดมมวลชนเข้าเป็น
พันธมิตร การนำเสนอข่าวสารขององค์กรพัฒนาเอกชนทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกิดความตื่นตัวในปัญหา
สาธารณะ และ องค์กรพัฒนาเอกชนประสบความสำเร็จในการระดมมวลชนเป็นพันธมิตรในการเสนอ
ประเด็นที่เกี่ยวกับศีลธรรมแต่สำหรับประเด็นการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ประสบ
ความสำเร็จเนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตขาดความไว้วางใจต่อองค์กรพัฒนาเอกชน การศึกษาได้ใช้การ
สำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เนื้อหาจากเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ และ
การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องแบบเจาะลึก ผลการศึกษาพบว่า องค์กรพัฒนาเอกชนมีความพยายาม
ในการสร้างวาทกรรม โดยมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการถกเถียง แต่วาท
กรรมที่องค์กรพัฒนาเอกชนสร้างยังไม่สามารถพัฒนาเป็นวาทกรรมที่มีพลังได้ อาจเนื่องมาจากหลาย
ปัจจัยที่มีความซับซ้อน เช่น ปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจตลอดจนความสนใจของผู้ปฏิบัติงาน การ
บริหารจัดการ และ ความสนใจของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม พบว่า เว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอมี
บทบาทในการเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึกที่ไม่สามารถค้นหาได้จากสื่อกระแสหลักทั่วไป
นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีความตื่นตัวในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นทางสังคมมากขึ้น
และ เว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอประสบความสำเร็จในการดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมในอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มขึ้น
โดยเฉพาะการเป็นที่ยอมรับขององค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ และ ผู้ที่สนใจในงานการพัฒนา

ภาควิชา..... การปกครอง.....
สาขาวิชา..... การปกครอง.....
ปีการศึกษา..... 2548.....

ลายมือชื่อนิสิต..... รัชนิกร ทองทิพย์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... (Dr. Nn).....

458 11629 24 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: NEW SOCIAL MOVEMENTS / INTERNET / NGOs / WWW.THAINGO.ORG

RATCHANEKORN THONGTHIP : THE USE OF INTERNET FOR ALLIANCE BUILDING IN NEW SOCIAL MOVEMENTS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.CHANTANA BANPASIRICHOTE WUN'GEO, Ph.D., 175 pp. ISBN 974-14-3289-5.

The objective of this thesis is to study the internet usage of new social movements to create alliance of democratic movements. This thesis focuses solely on the Thai NGO website (www.thaingo.org). The assumptions of the study are as following: the Thaingo uses the internet to construct discourses in order to mobilize movement alliances. The information provided by the Thaingo increases internet users' awareness of public issues and succeeds in mobilizing people to be alliance with democratic movements on specific issues of ethics or morality. However, they did not succeed in raising democratic issues, because the NGOs image on this aspect is still perceived as unreliable. The thesis analyze contents of the website and conduct in-dept interviews of key informants concerning the operation of the website and relate NGOs.

The findings of the study show that the NGOs attempt to construct discourses by presenting different topic issues to be argued but the discourses can not be situated as the dominant discourses due to several complicated factors, namely, the lack of knowledge and enthusiasms of NGO workers, the management problem and users' attention. However, the website provides more in-dept information than the mainstreaming media. Moreover, the users pay more attention to expressing their opinions on social problems issues than before. Finally, the website succeeds in persuading people to access to it; besides, it gains the acceptance from the other NGOs and people who are interested in development issues.

Department..... Government Student's signature..... *Ratchaneekorn*
 Field of study..... Government Advisor's signature..... *Dr. Chantana*
 Academic year..... 2005

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จได้หากไม่ได้รับความใส่ใจจากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เขียน ดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่เคารพยิ่งของข้าพเจ้า ผู้ที่คอยเอาใจใส่และให้คำปรึกษาให้แนวทางที่ดีแก่ข้าพเจ้า ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความอดทน รวมทั้งขอขอบคุณต่อความกรุณาและคำแนะนำที่ดียิ่ง จาก ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี และ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ประธานกรรมการและ กรรมการ ในการสอบวิทยานิพนธ์ตามลำดับ

ขอขอบคุณ “ครอบครัว” ที่คอยให้กำลังใจและเฝ้ารอวันที่ข้าพเจ้าทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จ คุณแม่(คุณสายชล ทองทิพย์) คุณพ่อ(อัมพล ช้างกลาง) พี่จูน(คุณเยาวมาลย์ ทองทิพย์) น้องจอม(คุณวราเทพ ทองทิพย์) ขอขอบคุณน้ำใจ(คุณมนุญ ทองทิพย์) ผู้คอยดูแลและเอื้ออาทร สนับสนุนข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษา น้าเรือน(คุณบุญเรือน ทองทิพย์)ผู้คอยให้ความกำลังใจใน การเรียน

ขอขอบคุณ “พี่” และ “เพื่อนร่วมงาน” พี่บอม(คุณอดิสร เกิดมงคล) ผู้ทำหน้าที่ แทนครอบครัว คอยให้กำลังใจ ดักเตือน (และบ่นในบางครั้ง) ผู้ไม่เคยทอดทิ้งยามข้าพเจ้าท้อแท้ ขอขอบคุณ “กำลังใจ” จาก โกมินอุ เกด เมย์ เล็ก มด พุฒ เสถียร อี๊ด ก้อย เจนฤทธิ์ พี่บ้าน และ เพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ “ทีมงานไทยเอ็นจีโอ” พี่ไนล์(คุณอภิวชิชัย ศิริเทศ) พี่นก(คุณอรรรณพ นิพิทเมธาวี) ผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ขอขอบคุณ พี่แต๊ก (คุณไกลก้อง ไวทยาการ) ผู้เป็น เสมือน “ครู” ของข้าพเจ้า ตั้งแต่เริ่มรู้จักการเป็นเว็บมาสเตอร์ คอยให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเทคนิค อย่างไม่เบื่อหน่าย และแหล่งข้อมูลที่ดีของข้าพเจ้าในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบคุณ “เอ็นจีโอ” และ “ขบวนการประชาชน” ทุกท่านที่พื้นที่กระดาดหน้านี้ไม่ เพียงพอที่จะบันทึกนามได้ทั้งหมด ขอขอบคุณที่สอนให้ข้าพเจ้ารู้จักการ “ให้” และ “การทำงานเพื่อ สังคม” และเป็น “แรงบันดาลใจ” ที่สำคัญยิ่งของข้าพเจ้าในการศึกษา เพื่อนำวิชาความรู้ที่ได้ไป ปรับใช้ในการทำงานในแนวทางที่เชื่อมั่น

สุดท้าย ขอขอบคุณ “ตัวเอง” ที่หลายครั้งระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์มี เหตุการณ์ร้อนแรงทางการเมืองที่แรงขับภายในผลักดันให้ต้องเข้าร่วมโดยเฉพาะช่วงโค้งสุดท้าย ของเวลา แต่ในที่สุดก็สามารถแบ่งเวลาและซั้งน้ำหนักเพื่อลำดับความสำคัญของสิ่งที่ควรทำได้ เป็นครั้งแรกในชีวิต ทำให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมดังที่ตั้งใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
1.5 สมมติฐานของการวิจัย.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 ทฤษฎีและแนวคิด.....	10
2.1.1 แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่.....	10
2.1.2 แนวคิดประชาธิปไตยทางตรง.....	14
2.1.3 แนวคิด Digital Democracy.....	16
2.1.4 แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรม.....	19
2.2 องค์กรพัฒนาเอกชนกับการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย.....	21
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
2.4 นิยามศัพท์ในการวิจัย.....	30
2.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
2.6 กรอบการศึกษา.....	32
3 การใช้อินเทอร์เน็ตของเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ (www.thaingo.org).....	34
3.1 ประวัติและความเป็นมาของการใช้อินเทอร์เน็ตขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	34
3.2 การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงานพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	36
3.3 เว็บไซต์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม.....	39
3.3.1 บ้านนอกดีอทคอม (www.bannok.com).....	40
3.3.2 ประชาชนดีอทเน็ต (www.prachachon.net).....	42
3.3.3 สำนักข่าวประชาธรรม (www.newspnn.net).....	44
3.3.4 ประชาไท (www.prachathai.com).....	45

บทที่	หน้า
3.4 การใช้อินเทอร์เน็ตของเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ (www.thaingo.org).....	48
3.4.1 พัฒนาการ.....	48
3.4.2 วัตถุประสงค์.....	50
3.4.3 แนวคิดของผู้ปฏิบัติงาน.....	50
3.4.4 จุดเด่น.....	51
3.4.5 โครงสร้างเว็บไซต์.....	51
3.4.6 ระบบสมาชิกของเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	55
3.4.7 ผู้ปฏิบัติงาน.....	56
3.4.8 ผลการดำเนินงาน.....	57
3.4.9 ปัญหา.....	59
3.4.10 การวิเคราะห์เนื้อหาในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	60
3.4.11 สมาชิกของเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	79
4 บทวิเคราะห์.....	81
4.1 ข้อถกเถียงในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	81
4.1.1 ข้อถกเถียงที่ปรากฏในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	81
4.1.2 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชน.....	86
4.1.3 การนำเสนอข้อเท็จจริงในการรายงานของเว็บไซต์.....	88
4.2 ความตื่นตัวต่อประเด็นทางสังคมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	93
4.2.1 ประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	93
4.2.2 การสร้างตัวตนของบุคคลบนอินเทอร์เน็ต.....	94
4.2.3 การตั้งกฎกติกาในการใช้เว็บบอร์ด.....	99
4.2.4 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	105
4.2.5 กระทั่งที่เป็นที่นิยม.....	107
4.3 การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	107
4.3.1 ระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	107
4.3.2 ทศนคติต่อองค์กรพัฒนาเอกชนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	113
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	121
รายการอ้างอิง	124
ภาคผนวก.....	128
ก. รายชื่อผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต.....	129
ข. บทบรรณาธิการ.....	132

บทที่	หน้า
ค. บทความจากเพื่อน	139
ง. กระตุ้จากเว็บบอร์ด.....	159
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (Internet users in Thailand).....2
2	แสดงรายละเอียดของเว็บไซต์ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....37
3	แสดงการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ.....38
4	แสดงค่าเฉลี่ยต่อวันของผู้เข้าใช้เว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ ตั้งแต่ ปี 2545 ถึง ปี 2549.....57
5	แสดงจำนวนข้อมูลลักษณะประเภทต่าง ๆ ของเว็บไซต์ตั้งแต่ ปี 2545 ถึง ปี 2549.....60
6	แสดงจำนวนลักษณะประเภทข้อมูลแยกเป็นรายประเด็นตั้งแต่ ปี 2545 ถึงปี 2549.....61
7	แสดงรายชื่อผู้เขียนประจำหรือคอลัมน์นิสต์ในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....73
8	แสดงจำนวนผู้เขียนประจำหรือคอลัมน์นิสต์ในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอแยกตามประเด็น.....74
9	แสดงจำนวนของรายการข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชนในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ...75
10	แสดงลักษณะในการรณรงค์และระดมทุนในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....76
11	แสดงจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในประเด็นรณรงค์.....77
12	แสดงจำนวนคนตอบกระทู้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2549 แยกตามจำนวนคนเข้าตอบในแต่ละกระทู้.....78
13	แสดงจำนวนคนตอบกระทู้แยกเป็นรายปี.....79
14	แสดงจำนวนสมาชิกของเว็บบอร์ดแยกเป็นรายปี.....80
15	แสดงตัวอย่างกระทู้ที่มีการใช้ชื่อกล้ายกัน.....97
16	แสดงกติกาในเว็บบอร์ดไทยเอ็นจีโอที่สมาชิกร่วมกันเสนอ.....99
17	แสดงจำนวนกระทู้ในหัวข้อเกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชน.....114
18	แสดงกระทู้ที่อธิบายภาพลักษณ์ใหม่ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงหน้าเว็บไซต์ของเว็บไซต์บ้านนอกดีอทคอม (www.bannok.com).....	40
2	แสดงหน้าเว็บไซต์ของสำนักข่าวประชาธรรม (www.newspnn.org).....	44
3	แสดงหน้าเว็บไซต์ของประชาไท (www.prachathai.com).....	45
4	แสดงหน้าเว็บไซต์ของเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ (www.thaingo.org).....	48
5	แสดงหน้ารับสมัครสมาชิกของเว็บบอร์ดใหม่ในเว็บไซต์ไทยเอ็นจีโอ.....	56
6	แสดงภาพประกอบบทบรรณาธิการเรื่องเจริญ วัตอักษร.....	83
7	ภาพแสดงการจัดการความความขัดแย้ง.....	89
8	ภาพแสดงผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง.....	90
9	แสดงภาพประกอบบทบรรณาธิการในประเด็นความยากจน.....	91